

ΙΣΤΟΡΙΑ

Η ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΜΑΡΑΘΩΝΑ (490 π.Χ.)

Πρεσβ. Παναγιώτας Τρικαλιώτη
Φιλολόγου

*«Ἑλλήνων προμαχοῦντες Ἀθηναῖοι
Μαραθῶνι Χρυσοφόρων Μήδων
ἐστόρεσαν δύναμη»¹.*

Μέ αυτό τό λιτό δίστιχο ἐπίγραμμα ὁ διάσημος ἐπιγραμματοποιός τῆς ἀρχαιότητας Σιμωνίδης ὁ Κεῖος ἐξύμνησε τό ἡρωϊκό κατόρθωμα τῶν Ἀθηναίων ἐναντίον τῶν Περσῶν στήν μάχη τοῦ Μαραθῶνα (490 π.Χ.).

Ἡ σημασία τῆς νίκης τῶν Ἑλλήνων στήν μάχη τοῦ Μαραθῶνα, ἀλλά καί γενικώτερα κατά τούς Περσικούς πολέμους, εἶναι ἀδιαμφισβήτητη γιά τήν Ἑλληνική Ἱστορία: κατέρριψε τόν μῦθο γιά τό ἀήττητο τῶν Περσῶν, κατέδειξε τήν ἀναγκαιότητα τῆς ἐνότητας καί συνεργασίας ὅλων τῶν πόλεων–Κρατῶν πρό ἐχθρικῆς ἀπειλῆς, τόνωσε τό ἠθικό καί τήν αὐτοπεποίθηση τῶν Ἑλλήνων. Διατηρήθηκε ἀπρόσκοπτη ἡ συνέχεια στήν ἐξέλιξη ἡ ἀνάπτυξη τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ὁ ὁποῖος ἀνδρώθηκε καί ἔπαψε ἰδιαίτερα στήν Ἀθήνα, μέ κορυφαῖο ἐπίτευγμα “τό θαῦμα” τῶν κλασσικῶν χρόνων. Ἐδραιώθηκε ἡ πολιτικο–στρατιωτική ἀσφάλεια, ἡ οἰκονομική ἀνεξαρτησία ἔναντι τοῦ φόρου ὑποτέλειας σέ ξένο δυνάστη, ἡ ἐλευθερία καί ἀνεξαρτησία τῶν πολιτειακῶν θεσμῶν ἔναντι τῆς ἀνατολικῆς δεσποτείας–μοναρχίας, τονώθηκε ἡ ἐπιχειρηματικότητα μέσω τῆς ἐλευθέρως θαλάσσης.

Οἱ συνέπειες τῆς νίκης, ὅμως, ἀξιολογοῦνται ἀπό τούς ἱστορικούς εὐρύτερα καί ὡς πανευρωπαϊκές. Δεδομένου ὅτι ἡ Ἑλλάδα ἀποτελεῖ γεωγραφικά τό προγεφύρωμα τῆς Ἀσίας πρός τήν Εὐρώπη, γίνεται φανερό πώς, ἂν ὁ ἀσιατικός ἐπεκτατισμός εἶχε ἐπικρατήσει, τό μέλλον τῆς Δύσεως θά ἦταν διαφορετικό, ἐφ’ ὅσον θά ἐγκαθίστατο ἡ Περσική ἀνατολική κυριαρχία. Τήν ἄποψη αὕτη τονίζει ἰδιαίτερως ὁ W. Durant στό ἔργο του: «Παγκόσμιος Ἱστορία τοῦ Πολιτισμοῦ» (τόμος Β΄ Κεφ. 10). Ἀλλά καί ὁ Ἄγγλος στρατηγικός ἀναλυτής L. Hart στό ἔργο του: «Οἱ Μεγάλοι Πόλεμοι τῆς Ἱστορίας» μνημονεύει τήν μεγάλη στρατηγική σημασία τοῦ πρώτου «Μεγάλου πολέμου» τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἱστορίας, τοῦ Μεγάλου Περσικοῦ Πολέμου.

Προκειμένου νά κατανοήσωμε βαθύτερα τήν σημασία τῆς κοσμοϊστορικῆς μάχης τοῦ Μαραθῶνα, κρίνεται σκόπιμο νά προηγηθῆ μία σκιαγράφηση τῆς πολιτικῆς καί στρατιωτικῆς καταστάσεως τῶν δύο ἐμπολέμων (ἀντιπάλων), καθῶς καί ἀναφορά στό ἱστορικό πλαίσιο τῆς ἐποχῆς.

Περί τό 612 π.Χ. οἱ Βαβυλώνιοι καί οἱ Μῆδοι κατέλυσαν τό ἰσχυρό κράτος τῶν Ἀσσυρίων, μέ συνέπεια νά δημιουργηθοῦν δύο μεγάλα βασίλεια: τό βασίλειο τῶν Βαβυλωνίων στόν Νότο καί τό βασίλειο τῶν Μήδων–Περσῶν στόν Βορρᾶ. Γύρω στό 550

¹ Μτφρ.: «Μαχόμενοι ὑπέρ τῶν Ἑλλήνων οἱ Ἀθηναῖοι στόν Μαραθῶνα / κατετρόπωσαν τήν δύναμη τῶν χρυσοφορεμένων Μήδων».

π.Χ. οί Πέρσες κυριάρχησαν τῶν Μήδων, ιδρύοντας τήν δική τους αὐτοκρατορία μέ ἐπικεφαλῆς τόν βασιλέα Κῦρο (550–529 π.Χ.).

Ὁ Κῦρος μέ διαδοχικές ἐκστρατείες ἐπεξέτεινε σημαντικά τήν αὐτοκρατορία του. Μεταξύ τῶν περιοχῶν οἱ ὁποῖες περιῆλθαν στόν Περσικό ζυγό ἦταν καί οἱ Ἴωνικές πόλεις τῆς Μ. Ἀσίας–ἀποικίες τῶν Ἑλληνικῶν Μητροπόλεων. Τόν Κῦρο διαδέχτηκαν ὁ Καμβύσης καί ὁ Δαρεῖος, ἐπί τῆς βασιλείας τοῦ ὁποῖου ἡ αὐτοκρατορία ἐπεκτάθηκε ἀκόμη περισσότερο.

Κατά τίς ἀρχές τοῦ 5^{ου} αἰ. π.Χ. τό ἀχανές Περσικό κράτος ἐκτεινόταν ἀπό τά Μικρασιατικά παράλια ἕως τόν Ἰνδό ποταμό καί ἀπό τόν Εὐξείνιο Πόντο καί τήν Κασπία μέχρι τήν Αἴγυπτο καί τόν Περσικό κόλπο. Ἡ αὐτοκρατορία συνίστατο ἀπό λαούς διαφόρων ἔθνοτήτων, γλωσσῶν, πολιτισμῶν, ἠθῶν καί ἐθίμων. Πολίτευμα τῆς χώρας ἦταν ἡ ἀπόλυτη μοναρχία, ὁ δέ ἡγεμόνας – «Μέγας Βασιλεύς» – εἶχε δικαιώματα ζωῆς καί θανάτου ἐπί τῶν ὑποτελῶν του. Διοικητικά, ἡ αὐτοκρατορία ὑποδιαιρεῖτο σέ ἐπαρχίες («Σατραπεῖες»).

Οἱ Πέρσες ἀσκοῦνταν στήν στρατιωτική τέχνη ἀπό νεαρῶτατη ἡλικία. Ὁ στρατός περιελάμβανε πεζικό, ὀπλισμένο μέ **τόξα** (χωρίς ἀμυντική στολή) καί σπουδαῖο ἵππικό. Ἀντιμετώπιζε τόν ἀντίπαλο μέ φραγμούς ἀπό τά βέλη πυρός, τά ὁποῖα ἐκτοξεύονταν ἀπό τά τόξα. Τακτική μονάδα τοῦ πεζικοῦ ἦταν ἡ «Μυριοστύς», δυνάμεως 10.000 ἀνδρῶν.

Στόν Ἑλλαδικό χῶρο, τήν κατάργηση τῆς Πατριαρχικῆς Βασιλείας διαδέχεται τό ἀριστοκρατικό πολίτευμα, τό ὁποῖο θά ἀνατραπῆ –μετά ἀπό αἱματηρές μακρόχρονες κοινωνικές συγκρούσεις– ἀπό τό ὀλιγαρχικό (τιμοκρατικό) πολίτευμα πού ἐγκαθιδρύουν νεόπλουτοι ἀστοί (ἔμποροι, βιοτέχνες, ναυτικοί). Κατά τόν 7^ο–6^ο αἰ. ἐδραιώνεται ὁ ἰδιότυπος πολιτειακός θεσμός τῆς «πόλεως–Κράτους»: οἱ πολῖτες συναπαρτίζουσι ὡς μέλη ἕνα συμπαγές πολιτικό σῶμα, τήν «πολιτικήν κοινωνίαν» (Ἀριστοτ. “Πολιτικά”). Κατά τήν ἱστορική διαδρομή, ἡ Ἀθήνα μέ τίς μεταρρυθμίσεις τοῦ Κλεισθένη (508 π.Χ.) προχωρεῖ ὀλοταχῶς πρὸς τόν ἐκδημοκρατισμό τοῦ πολιτεύματος: ἰσονομία, ἰσηγορία, ἐνεργός συμμετοχή ὄλων τῶν ἐλευθέρων πολιτῶν στά κοινά.

Ἦδη ἀπό τόν 8^ο αἰῶνα οἱ ἑλληνικές πόλεις–Κράτη ἔχουν ἰδρύσει ἀποικίες σέ ὄλη σχεδόν τήν Μεσόγειο καί τόν Εὐξείνιο Πόντο. Τό γεγονός αὐτό, ἐκτός ἀπό οἰκονομικές, πολιτικές καί κοινωνικές συνέπειες, ἔχει κοσμοϊστορική πολιτισμική σημασία, ἐφ’ ὅσον μέσω τῶν ἀποικιῶν διαδίδεται ὁ ἑλληνικός πολιτισμός.

Τόν 6ο αἰῶνα ἀνακόπτεται τό μεταναστευτικό ρεῦμα, λόγω τῆς ἐμφάνισης τῆς ἀπειλῆς τοῦ Περσικοῦ Κράτους.

Ἀξίζει νά σημειωθῆ ὅτι, παρά τήν γεωγραφική καί πολιτική τους διάσπαση, οἱ Ἕλληνες ἔχουν πλήρη συνείδηση τῶν βαθυτέρων πνευματικῶν καί ἠθικῶν δεσμῶν, οἱ ὁποῖοι τούς ἐνώνουν: τό “ὄμαιμον”, τό “ὀμόγλωσσον”, τό “ὀμότροπον– ὀμοδίαιτον”, τό “ὀμόθρησκον”. Οἱ “Πανελλήνιοι” αὐτοί δεσμοί περὶ τῶν ὁποίων κάνει λόγο ὁ Ἡρόδοτος, σφυρηλατοῦνται καί ἰσχυροποιοῦνται ἰδιαίτερος στά ἀρχαῖκά χρόνια (7^{ος}–6^{ος} αἰ. π.Χ.).

Μέ τίς μεταρρυθμίσεις τοῦ Κλεισθένη, κάθε ἀθηναῖος πολίτης ἀνελάμβανε σημαντικές ὑποχρεώσεις ἀπέναντι στήν πόλη, μέ κυριώτερη τήν στράτευση καί τήν ἐπιστράτευση του, ὅποτε αὐτό κρινόταν ἀναγκαῖο ἀπό τίς ἀρχές². Ἡ κυρίαρχη δύναμη τοῦ

² Δρ. Κων/νου Λαγοῦ: «Ὁ ἔφεδρος στρατιώτης στήν ἑλληνική πόλη–Κράτος κατά τήν ἀρχαῖκή καί κλασσική ἐποχή», περιοδ. “Ἐθνικές ἐπάλξεις”, τεῦχος 120, σελ. 19.

στρατοῦ ἦταν οἱ “ὀπλῖται”, τό βαρύ πεζικό, ὀπλισμένοι μέ ἰσχυρό ἀμυντικό ὄπλισμό (περικεφαλαία, θώρακα, περικνημίδες, ἀσπίδα) καί ἐπιθετικό (δόρυ, ξίφος). Τακτική μονάδα κατά τό πρότυπο τῶν Ἀθηνῶν, ἦταν ἡ φυλή ἢ τάξη. Τήν ἀνώτατη διοίκηση ἀσκοῦσε τό Συμβούλιο τῶν Στρατηγῶν, ὅπου οἱ ἀποφάσεις λαμβάνονταν κατά πλειοψηφία. Σέ περίοδο ἐπιχειρήσεων στήν διοίκηση ἐναλλασσόταν κάθε ἡμέρα ἀνά ἕνα Στρατηγός.

Ἡ νίκη ἐπιδιωκόταν μέ ἀγῶνα “ἐκ τοῦ συστάδην” (ἐπιθετική τακτική). Μετά τήν ἀνατροπή τοῦ ἀντιπάλου, ἐπακολουθοῦσε καταδίωξη ἕως τήν πλήρη καί ὀλοσχερή καταστροφή του.

Αἷτια καί ἀφορμές Περσικῶν πολέμων

Ἡ ἐθνική στρατηγική τῶν Περσῶν ἦταν ἀποκλειστικά ἐπεκτατική. Πιθανόν αὐτό νά ὀφειλόταν στήν ἀνάγκη ἐπιβίωσης τῆς ἀχανοῦς αὐτῆς αὐτοκρατορίας. Ἀποφασισμένοι νά στραφοῦν πρὸς τόν Εὐρωπαϊκό χῶρο, πρῶτο καί σημαντικό ἐμπόδιο εὕρισκαν τούς “Ἕλληνες καί ἰδιαιτέρως τίς πόλεις–Κράτη τῶν Ἀθηνῶν καί τῆς Σπάρτης. Ὁ Δαρεῖος φοβόταν, ἐπίσης, μήπως οἱ Ἑλληνικές ἀποικίες τῆς Ἰωνίας τοῦ δημιουργοῦσαν προβλήματα, ἐάν καί ἐφ’ ὅσον οἱ Μητροπόλεις καί μάλιστα ἡ Ἀθήνα ἦσαν ἐλεύθερες. Ἐπιπροσθέτως, ἐνδιαφερόταν γιά τόν πλήρη ἔλεγχο τῶν στενῶν τοῦ Ἑλλησπόντου, ὁ ὁποῖος θά ἐπέτρεπε τήν ἐπέκταση τῆς αὐτοκρατορίας πρὸς τήν Δύση ἀλλά καί τόν Βορρᾶ.

Ὡς **ἀφορμή** θεωρήθηκε ἡ ἐπανάσταση τῶν Ἰωνικῶν πόλεων–ἀποικιῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας (500 π.Χ.) καί ἡ βοήθεια (ἠθική καί ὑλική) ἡ ὁποία παρασχέθηκε σ’ αὐτές ἀπό τήν Ἀθήνα καί τήν Ἐρέτρια. Ἀντικειμενικός σκοπός τῆς ἐκστρατείας γίνεται ἡ κατάληψη τῶν Ἀθηνῶν καί τῆς Ἐρέτριας καί ὁ ἐξανδραποδισμός τους (=ἄλωση τῶν πόλεων καί μεταφορά ὀλοκλήρου τοῦ πληθυσμοῦ στήν Περσία ὡς δούλων).

Οἱ Πέρσες πραγματοποίησαν 3 μεγάλες ἐκστρατείες κατά τῆς Ἑλλάδας:

Ἡ **πρώτη** (492 π.Χ.) ὑπό τήν ἀρχηγία τοῦ Μαρδόνιου ἀπέτυχε οἰκτρά, λόγω δυσμενῶν καιρικῶν συνθηκῶν στήν Χαλκιδική, μέ συνέπεια τόν καταποντισμό τοῦ στόλου καί τήν καταστροφή τοῦ στρατοῦ ἀπό προσβολές Θρακικῶν φυλῶν.

Ἡ **δεύτερη** (490 π.Χ.) ὑπό τούς στρατηγούς Δάτι καί Ἀρταφέρνη κατέληξε σέ ἀποτυχία μετά τήν ἦττα τους στόν Μαραθῶνα.

Ἡ **τρίτη** (480–479 π.Χ.) ὑπό τόν Ξέρξη, ἀντιμέτωπη μέ τίς ἐνωμένες ἑλληνικές δυνάμεις, ἀπέτυχε, ἀφοῦ ὑπέστη μεγάλες ἦττες στό Ἄρτεμίσιο, στήν Σαλαμίνα, στίς Πλαταιές, στήν Μυκάλη. Οἱ Πέρσες, ὀριστικά πλέον, ἐγκαταλείπουν τά ἐπεκτατικά τους σχέδια κατά τῆς Ἑλλάδας.

Μάχη τοῦ Μαραθῶνα³

(12–9–490 π.Χ.)

Ἡ ἀποτυχία τῆς πρώτης ἐκστρατείας (492 π.Χ.) δέν ἀπεθάρρυνε τούς Πέρσες. Ὁ Δαρεῖος διέταξε νέες εὐρείας ἐκτάσεως προπαρασκευές καί ταυτόχρονα ἀπέστειλε κήρυκες, ζητώντας ἀπό τίς πόλεις–Κράτη “γῆν καί ὕδωρ” – σημεῖα ὑποταγῆς κατά τίς διπλωματικές συνήθειες τῆς ἐποχῆς. Οἱ Ἀθηναῖοι ἔρριψαν τούς κήρυκες στό “βάραθρον”, οἱ δέ Σπαρτιάτες στό “φρέαρ” γιά νά λάβουν ἀπό ἐκεῖ “γῆν καί ὕδωρ”.

³ Πολίχνη καί ὁμώνυμος Δῆμος τῆς Ἀττικῆς. Ἀπό ἐδῶ λαμβάνει τό ὄνομά της ἡ ὁμώνυμη πεδιάδα στήν ὁποία διεξήχθη ἡ μάχη. Πρόκειται γιά παράλια πεδιάδα μήκους 10 χιλιομέτρων.

Τὴν Ἄνοιξη 490 π.Χ., ἀφοῦ ὀλοκληρώθηκαν οἱ προπαρασκευές, ὁ Δαρεῖος ἀποστέλλει θαλασσίως τὸ νέο καὶ καλύτερα προετοιμασμένο ἐκστρατευτικό σῶμα. Σκοπὸς τῆς ἐκστρατείας εἶναι νὰ κατασκευάσουν οἱ Πέρσες φόρους ὑποτελεῖς ὅλους τοὺς Ἕλληνες οἱ ὁποῖοι εἶχαν ἀρνηθῆ τὴν ὑποταγὴ καὶ ἰδιαίτερος νὰ κατακτήσουν τὴν Ἀθήνα καὶ τὴν Ἐρέτρια.

Ὁ στόλος τῶν Περσῶν ἔφθανε τὰ 600 πλοῖα. Ὁ στρατός, κατὰ τὸν Ἡρόδοτο, “πολύς καὶ εὖ ἐσκευασμένος”. Πιθανότατα, τὸ πεζικό τους ἀνερχόταν σὲ 48.000– 50.000 ἄνδρες.

Τὸ γενικώτερο σχέδιο τῶν Περσῶν ἦταν ἡ διαδοχικὴ ἀπόκτηση ναυτικῶν βάσεων στό Αἰγαῖο καὶ στὴν συνέχεια ἀπόβαση στὴν Ἀττικὴ μὲ σκοπὸ τὴν κατάληψη τῶν Ἀθηνῶν. Πρὸς τοῦτο ἀρχικὰ καταλαμβάνουν τὶς νήσους Σάμο, Νάξο καὶ Δῆλο, ἐν συνεχείᾳ τὴν Ἐρέτρια καὶ στὶς ἀρχὲς Σεπτεμβρίου 490 π.Χ. ἀποβιβάζονται στὸν ὄρμο τοῦ Μαραθῶνα. Ὁργανώνουν τὸ στρατόπεδό τους κατὰ μῆκος τῆς βορείου ὄχθης τοῦ ποταμοῦ Οἰνὸη. Τὸ ἵππικό ἐπιβιβάσθηκε στὰ πλοῖα, καθὼς κρίθηκε μὴ ἀναγκαῖο νὰ χρησιμοποιηθῆ στὴν μάχη.

Ὁ στρατός τῶν Ἀθηναίων ἀπετελεῖτο ἀπὸ 10.000 ὀπλίτες (10 φυλές x 1.000 ὀπλίτες). Πρὸς ἐνίσχυση ἔσπευσαν καὶ 800–1.000 Πλαταιεῖς. Οἱ Σπαρτιάτες ἀποφάσισαν νὰ βοηθήσουν τοὺς Ἀθηναίους μετὰ τὴν πάροδο 6 ἡμερῶν.

Μόλις οἱ Πέρσες ἄρχισαν νὰ ἀποβιβάζωνται στὸν Μαραθῶνα, συνῆλθε στὴν Ἀθήνα τὸ πολεμικὸ Συμβούλιο τῶν 10 Στρατηγῶν γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῆς καταστάσεως. Προβλήθηκαν 3 τρόποι ἐνεργείας: ἄμυνα στὴν Ἀθήνα, ἄμυνα στὴν προχωρημένη θέση τῆς Παλλήνης καὶ τέλος ταχεῖα κίνηση πρὸς τὸν Μαραθῶνα – ἐπίθεση κατὰ τοῦ ἐχθροῦ.

Ἀνδριάντας τοῦ Στρατηγοῦ Μιλτιάδη, πού βρίσκεται ἔξω ἀπὸ τὸν ἀρχαιολογικό χῶρο τοῦ Τύμβου τῶν Ἀθηναίων, στὸν Μαραθῶνα.

Τελικά επικράτησε η τρίτη άποψη, η οποία υποστηρίχθηκε από τον Μιλτιάδη, μέ κύριο έπιχείρημα τον αίφνιδιασμό και την πτώση του ήθικοῦ τῶν αντιπάλων, καθώς και την παράλληλη έξύψωση του ήθικοῦ τῶν Αθηναίων.

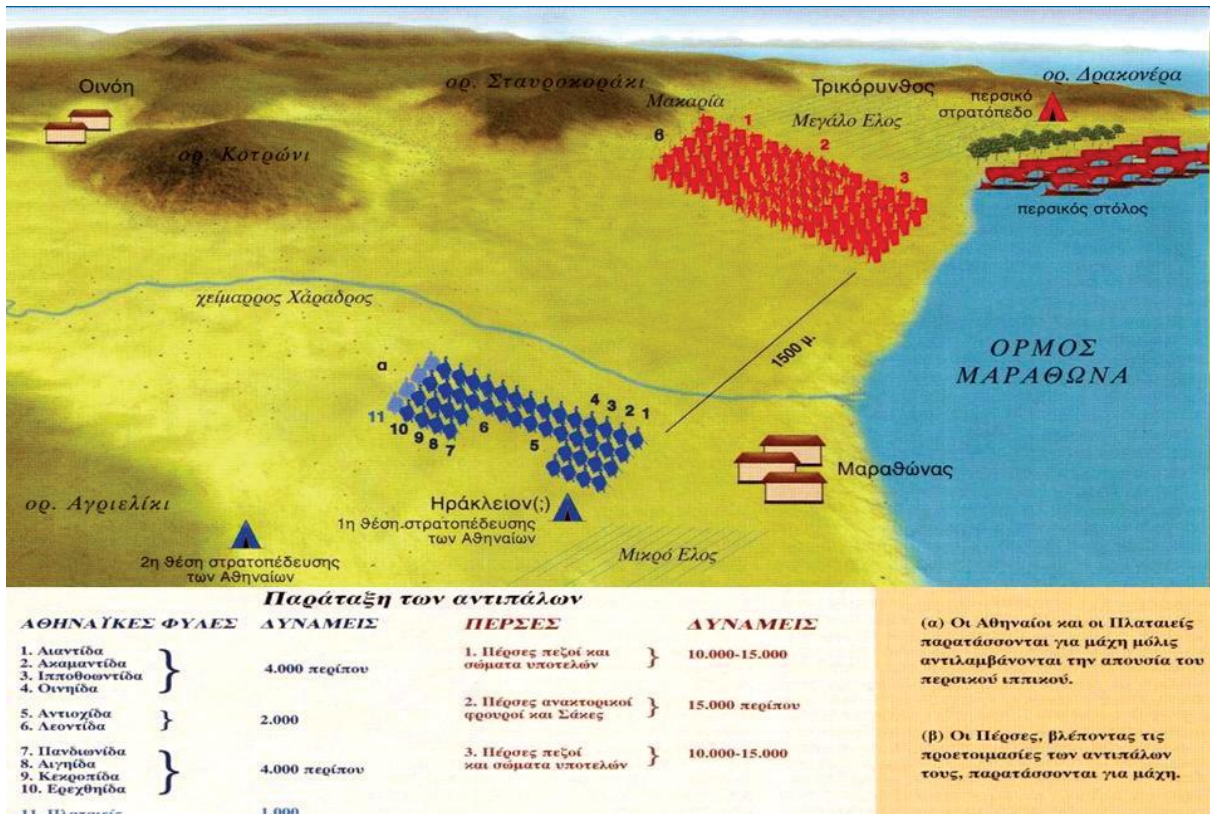
Οἱ Αθηναῖοι, μετά από νυκτερινή πορεία, φθάνουν στον Μαραθῶνα και στρατοπεδεύουν στην νότια είσοδο τῆς κοιλάδας του ρύακα Βρανᾶ. Νέα διχογνωμία στο συμβούλιο τῶν Στρατηγῶν παρουσιάζεται σχετικά μέ τον χρόνο τῆς μάχης. Ἄλλοι, ὅπως ὁ Μιλτιάδης, ὑπεστήριζαν τήν ἄμεση εκδήλωση τῆς επίθεσης, ἄλλοι τό αντίθετο. Τελικά τήν απόφαση ἔκρινε λόγω ἰσοψηφίας ἡ ψῆφος του “Πολεμάρχου” Καλλιμάχου, ὁ ὁποῖος ὑπεστήριξε τήν ἄμεση επίθεση. Ὅλοι οἱ Στρατηγοί εκχώρησαν τήν ἡμέρα τῆς στρατηγείας τους στον Μιλτιάδη⁴. Ὁ Μιλτιάδης, μόλις διεπίστωσε τήν ἐπιβίβαση του ἐχθρικοῦ ἱππικοῦ στα πλοῖα, ἔκρινε ὅτι ἡ στιγμή ἦταν ἡ καταλληλότερη γιά νά ἐπιτεθῆ.

Τό σχέδιό του ἦταν τό ἐξῆς: ἐξίσωση του μετώπου μέ αὐτό τῶν Περσῶν (1.600 μ.), παράταξη ἀνισομερῆς ὡς πρὸς τό βάθος: κέντρο ἀσθενές-ἄκρα ἰσχυρά. Ἐπιθετική ἐνέργεια μέ τά ἄκρα κυρίως ἐναντίον τῶν πλευρῶν τῆς ἐχθρικής παρατάξεως και ἄμυνα ἀρχικά στο κέντρο.

Μετά τίς καθιερωμένες θυσίες και ἀφοῦ ἐψάλῃ ὁ πολεμικός παιάνας, ἡ Αθηναϊκή φάλαγγα κινήθηκε μέ ἀπερίγραπτο πολεμικό μένος κατά του Περσικοῦ στρατοῦ. Ἡ ἀπόσταση ἡ ὁποία χωρίζε τά 2 ἀντίπαλα στρατόπεδα ἦταν 8 στάδια, περίπου 1.000–1.500 μ. Ὁ Μιλτιάδης ἐφήρμοσε τήν τακτική τῆς “δρομαίας ἐφόδου”, ὡστε ἡ διέλευση του φραγμοῦ πυρός τῶν ἐχθρικών βελῶν και ἡ επίθεση νά γίνουν μέ ταχύτατο βηματισμό. Κατά τον Ἡρόδοτο, οἱ Πέρσες νόμισαν παράφρονες τούς ἐπιτιθεμένους, οἱ ὁποῖοι ἔσπευσαν δρομαίως ἐναντίον τόσο πολυαρίθμου στρατεύματος.

Ἡ μάχη ἐξελίχθηκε ὅπως τήν σχεδίασε ὁ Μιλτιάδης. Ἡ ἐπαφή ἦταν τρομερή. Τά δύο ἄκρα (“κέρατα” και “πτέρυγες”) τῶν Ἑλλήνων ἀπώθησαν τον ἐχθρό και ἄρχισαν νά τον καταδιώκουν, ἀλλά τό ἀσθενές κέντρο, μαχόμενο σκληρά ἐναντίον ἐχθροῦ ὑπερέτερου ἀριθμητικά, ἄρχισε νά ὑποχωρῆ. Ὁ Μιλτιάδης ἐπενέβη: διέταξε τά ἄκρα του νά διακόψουν τήν καταδίωξη και ἀνασυγκροτούμενα νά ἐπιτεθοῦν κατά τῶν πλευρῶν και νῶτων του Περσικοῦ κέντρου. Παράλληλα, τό κέντρο του νά σταματήσῃ τήν ὑποχωρητική κίνηση και νά ἀντεπιτεθῆ ὁμοια.

⁴ Αθηναῖος στρατηγός μέ σπάνιες στρατηγικές ικανότητες (554–489 π.Χ.). Τό 524 π.Χ. ἔγινε ἄρχοντας τῆς Ἀθήνας. Ἀνέλαβε κληρονομικά τήν ἐξουσία στην Θρακική Χερσόνησο μιᾶς ἡμιανεξάρτητης ἀθηναϊκῆς ἡγεμονίας. Συμμετεῖχε στην Ἰωνική ἐπανάσταση ἐναντίον τῶν Περσῶν (499 π.Χ.). Ὅταν ἡ ἐξέγερση κατεπῆγη τό 494, ὁ Μιλτιάδης ἐπανῆλθε στην Ἀθήνα. Μισοῦσε τούς Πέρσες, τῶν ὁποίων γνώριζε καλά τίς δυνατότητες και ἀδυναμίες. Τό 493 π.Χ. ἐξελέγη ἀνάμεσα στους 10 Στρατηγούς του Αθηναϊκοῦ Στρατοῦ.

Ἡ παράταξη τῶν ἀντιπάλων.

Ὁ ἔλιγμός αὐτός ἐπέτυχε πλήρως. Οἱ Πέρσες, αἰφνιδιασμένοι ἀπό τήν κυκλωτική ἐπίθεση κατά τοῦ κέντρου, ἐμπρός στόν κίνδυνο τῆς περικυκλώσεως, τράπηκαν ἄτακτα πρὸς τήν παραλία, ἀποδεκατιζόμενοι ἀπό τοὺς Ἕλληνες οἱ ὁποῖοι τοὺς κατεδίωκαν. Ἡ καταδίωξη συνεχίσθηκε μέχρι τὰ πλοῖα μέσα στήν θάλασσα.

Τό παράδειγμα τοῦ Κυναιγείου –ἀδελφοῦ τοῦ τραγικοῦ ποιητῆ Αἰσχύλου– ὁ ὁποῖος ἀποκεφαλίσθηκε τήν ὥρα πού προσπαθοῦσε νά ἐμποδίση τόν ἀπόπλου Περσικῆς τριήρους, εἶναι ἐνδεικτικό τοῦ μένους ἐναντίον τοῦ εἰσβολέα ἐχθροῦ, τῶν ὑπέρ βωμῶν καί ἐστιῶν μαχομένων Ἑλλήνων.

Ἡ νίκη τῶν Ἑλλήνων ἀποτελεῖ γεγονός. Στό πεδίο τῆς μάχης ἔπεσαν 6.400 Πέρσες καί 192 Ἀθηναῖοι. Οἱ νεκροί ἐτάφησαν μέ μεγάλες τιμές. Πρὸς τιμὴν τους ἀνηγέρθησαν καί οἱ σχετικοί Τύμβοι, ὅπως ὁ Τύμβος τῶν 192 Ἀθηναίων, ἐνῶ τό 1970 ἀνακαλύφθηκε ὁ Τύμβος τῶν Πλαταιέων.

Στήν πεδιάδα τοῦ Μαραθῶνα σώζεται ὁ χωματίνος Τύμβος ὕψ. 9μ., πού δημιουργήθηκε γιά νά καλύψη τά σώματα τῶν νεκρῶν Ἀθηναίων μαχητῶν.

Μετά τήν μάχη, ὁ Μιλτιάδης μέ μέρος τοῦ στρατοῦ του ἐπέστρεψε στήν Ἀθήνα μετά ἀπό νυκτερινή πορεία, γιά νά τήν ἐξασφαλίσῃ ἀπό τυχόν Περσική ἐπιβουλή. Πράγματι, ὁ στρατός πού ἐγκαταστάθηκε στά ὑψώματα πάνω ἀπό τόν Φαληρικό ὄρμο, ἀντιλήφθηκε τόν Περσικό στόλο κινούμενο πρὸς τήν Ἀθήνα. Μόλις οἱ Πέρσες διεπίστωσαν ὅτι ἡ πόλη φρουρεῖται, ἐγκατέλειψαν κάθε σκέψη ἀποβιβάσεως καί ἀπέστρεψαν στήν

Ἄσσια.

Ὁ Τύμβος τοῦ Μαραθῶνα. Στὴν πεδιάδα τοῦ Μαραθῶνα σώζεται ὁ χωμάτινος τύμβος ὕψ. 9μ. πού δημιουργήθηκε γιὰ νά καλύψῃ τὰ σώματα τῶν νεκρῶν Ἀθηναίων μαχητῶν.

Ἡ νίκη ἀποδίδεται στὴν στρατηγική καὶ τακτική ἰδιοφυΐα τοῦ Μιλτιάδη, στό ἀγωνιστικό φρόνημα τῶν Ἀθηναίων, στὴν ἀρίστη ἐκπαίδευση καὶ στό ὑψηλό ἠθικό τους, στόν κατάλληλο γιὰ ἐπιθετικές ἐνέργειες ἐξοπλισμό τῶν Ἑλλήνων. Πιθανῶς, ἐπίσης, νά ὀφείλεται στὴν ἀσάφεια στρατιωτικῶν σχεδιασμῶν ἐκ μέρους τῶν Περσῶν καὶ σέ ὑποτίμηση τοῦ ἀντιπάλου.

Ἡ νίκη τῶν Ἀθηναίων στόν Μαραθῶνα δέν ἀπεμάκρυνε ὀριστικά τόν Περσικό κίνδυνο. (Ὁ Ξέρξης μετὰ 10 ἔτη θά ἐπιχειρήσῃ καὶ τρίτη ἐκστρατεία). Ἐντούτοις, ἀπέτρεψε τὴν ὑποταγή, κατάληψη καὶ τόν ἐξανδραποδισμό τῆς Ἀθήνας.

Νά ἐπισημειώσωμε ὅτι τό ὑλικό τοῦ παρόντος πονήματος ἀντλήθηκε, κατὰ κύριο λόγο, ἀπό τό ἐξαίρετο κύριο ἄρθρο τοῦ (ἐγκρίτου) περιοδικοῦ “Ἐθνικές ἐπάλξεις” (Διμηνιαία Ἐνημερωτική ἔκδοση Σ.Ε.Εθ.Α.), ἀριθμός τεύχους 92, Ἰούνιος–Αὔγουστος 2010.

Τό ἄρθρο μέ τίτλο: «Ἡ μάχη τοῦ Μαραθῶνα. 2.500 χρόνια ἀπό τὴν κοσμοϊστορική μάχη» ὑπογράφεται ἀπό τόν κ. Γεώργιο Λιάκουρη, ἀντιστράτηγο ἐν. ἀπ., Πρόεδρο τοῦ Συνδέσμου Ἐπιτελῶν Ἐθνικῆς Ἀμύνης. (Σ.Ε.Εθ.Α.).